

KÖNYVISMERTETÉS.

A Békefi-Emlékkönyv. Dolgozatok Békefi Remig egyetemi tanári működésének emlékére. Irták: Tanítványai. Budapest, 1912.

Az emlékkönyvek nálunk is kezdenek divatba jönni. Bizonyosan azért, mert Németországban divatosak. A Beöthy, Alexander, Heinrich tiszteletére készültek után szinte egészen természetes, hogy, mikor Békefi Remig, budapesti egyetemünkön a magyar művelődéstörténetnek igazán nagyérdemű tanára a zirczi apátság kedvéért odahagyta kathedráját, tanári működése emlékezetét tanítványai emlékkönyvvel óhajtották megörökíteni. Hiszen — szó sincs róla — szép gondolat az, ha a tudós köré odagyűlnek tanítványai és a búcsú pillanatában egy-egy az ő szellemében készült dolgozattal hálálják meg neki azt a módszert, azt az ösztönzést, a mit tőle tanultak. Mert az ember igazán csak módszert tanul és lelkesedése fátylóját gyújtja meg a tanáraénál. Adatokat kiki maga keres.

Igy nézve a dolgot, ezt a gyűjteményt kell a fentebb említettek között a legsikerültebbnek tartanom. Nem azért, mintha ebben volnának a legsikerültebb dolgozatok, oh nem, van biz' ebben olyan is, a melyik fagarast sem ér, aztán van nagyon értékes is. Elöttem nem ez a döntő. Sikerült, mert ez a harminczegy cikkíró Békefinek lelkétől-lelkedzett gyermeke s munkáikat, ezt a harminczegy különböző tárgyat összetartja valami erős, könnyen fölismerhető egységes kapocs: a Békefi Remig szelleme.

Milyen ez a szellem? Hozott-e tudományos életünkbe valami olyan értékes részt, a mely nélkül hiányosságot éreznénk?

A fáradhatatlan adatgyűjtő a Békefi szelleme. Békés hajlamai inkább a kultura jelenségei felé vonzzák, mint a háborúk és a cseles diplomaták világába. A mult mindennapi életének apró eseményei jobban lekötötték figyelmét, mint az országrengetők. Ezeket a kutató mécsesével minél jobban megvilágítani s az eredményt csinos formában közölni, — ez volt Békefi egyetemi munkásságának vezérelve. Gyűjtött, dolgozott a jövődönk, mert azt tartotta, hogy még nincs itt a nagy összefoglalások ideje, a mikor az egész magyar kulturtörténetet magunk elé állíthatnók, mert nincsenek rá adataink. Itt hézagpótló az ő tudományos szerepe. Rajongó lelkesedése pedig tanítványokat gyűjtött lába köré, a kik örömmel siettek óráira,

hogy hallják ajkáról a szót, s később maguk is elindultak a mester kijelölte úton.

A lelkesedés sokszor nagyítja a dolgokat, s egy-egy ilyen útról a kutatók gyöngygyel és kavicscsal egyformán megrakodva szoktak visszatérni, a nélkül, hogy tudták volna, melyik a gyöngy és melyik a kavics. De ez nem baj. A válogatást egy későbbi nemzedék, a melyikben több lesz a kritika, majd el fogja végezni. Az érdem, hogy művelődéstörténetünk multjának ma vannak munkás és lelkes, sokszor naivul lelkes kutatói, s hogy e téren a munka a »Művelődéstörténeti Értekezések«-kel némileg szervezve is van, egyedül Békefi Remignek kiváló és el nem vitatható érdeme. Itt végzett az ő munkássága maradandót. Kezdeményezése nem dőlt romba: ma már egész sereg ifjú ember jár az ő nyomdokain. Hiszem, hogy ez a szellem, a melyet még szeretnék kritikaibbnak, megszabbelátónak tudni, nem vész el, mert már erősebb annál, hogy egyedül Békefi Remig személye tudná táplálni és összetartani, munkára serkenteni.

Legalább ez az Emlékkönyv jogot ad erre a hitre.

Minket kivált tíz irodalmi-történeti vonatkozású cikke érdekel; azokról lesz hát itt pár szó.

Dr. Domanovszky Sándor, Kézai krónikájának alapos kutatója, új nyomot jelöl meg, a melyen a Kézai kódex-et keresnünk kell. Cornides és Pray levelezéséből kimutatja, hogy Horányi Eleknél vész el a nyoma.

Dr. Vargha Damján, skolasztikus módon, élvezhetetlen cikkben ír kódexeink bibliafordításainak ősi nyolczas versformájáról.

Gondán Feliczián egyszerűen és talpraesetten dönti el a pálos breviarium segítségével a Festetich- és Czech-kódexek pálos eredetét, továbbá e kódexek keletkezéséről és tulajdonosukról Kinizsiné Magyar Benignáról mond el érdekes dolgokat.

Dr. Fögel József Hasišteini Lobkovic Bohuslavnak 1502—1503-ki budai tartózkodásáról ír.

Dr. Holub József sok új adalékkal bővíti ki Istvánffy Pál életére vonatkozó ismereteinket. Kár, hogy ez a szorgalmas levéltárkutató, a ki már egész Istvánffy-specziálistává lesz, oly ridegen, színtelenül tud írni, mintha csak valami oklevélgyűjtemény katalogizálásáról lenne szó.

Dr. Prónai Antal különösen a XVIII. század piarista iskola-dramáinak szerepét vizsgálja az akkori társadalom életében. Vázolja az élet és iskola összefüggését, mikor ez utóbbi még a mai színház szerepét is viselte.

Dr. Dézsi Lajos a czegei névtelenről ír. Így nevezi a Kalilah és Dimnah (Páncsatántra) kolozsvári 1783-ki fordításának társszerzőjét. Egyik kolozsvári antiquáriusnál a könyvnek olyan példányára talált, melyet a fordító dedícált, s itt *Csehi András*nak nevezi magát. Erről közöl aztán néhány adatot.

Pintér Jenő Kármán Józsefről beszél a már ismert Békefi—Pintér-féle szorgalmas objektivitással. Elmond mindent, a mit Kármánról írtak. Igen helyesen a kellő értékére akarja leszállítani Kármán túlzott értékét, kifejezi kétségét, hogy a Kármán neve alatt ismert munkákat mind Kármán írta volna. Kár, hogy ezt a problémát el nem mélyíti, s nem próbálja megoldani. Irodalmi művekről szólva talán fölösleges az a nagy idegenkedés, a mely miatt még ott sem »esztétizál és polemizál« a hol szükségét érezzük.

Ha az esztétizálás az ismeretek hiánya miatt a szavak kedvéért történik, akkor, igaz, bűn; de ha oly nagy mennyiségű pozitív tudásra támaszkodhat, mint Pintérnél, akkor meg — kötelesség.

Dr. Madarász Flóris: Időszaki sajtónk történetéhez cz. alatt Horváth János veszprémi kanonok, majd székesfehérvári püspök »Egyházi Értekezések és Tudósítások« című folyóiratát és benne Verseghy szerepét ismerteti laza, szétfolyó szerkezetben.

Dr. Tordai Ányos a ciszterczi rend költőjének, Kalocsay Alánnak pályáját vázolja, az életrajzírók szokott túlzó értékelésével. Jó, ha a közelmúlt íróit sem felejtjük el, de azért ne tegyünk föl velük szemben rózsaszínbe játszó, nagyító szemüveget. A valóság az, hogy Kalocsay Alánban a költőből csak a lelkes, vallásos érzés volt meg, de verseinek kifejezése prózai, mesterkéltséges és sokszor bizony üres, dagályos vezércikkek. Nagy elfogultság sugallhat róla ilyen szeretettel megírt dolgozatot.

Ne felejtjük el, hogy az ügyes szerkesztés munkája Pintér Jenőé volt.

DR. NAGY JÓZSEF.